

Milan Rúfus o Vilovi Gruskovi

(5. marec 1996)

Vyžiadané, ale "neuvverejnené" v literárnom časopise Slovenské pohľady.

Žiadali ste „stručnosť, hutnosť a výstižnosť“. Tu ju máte. Môj priateľ Vilo Gruska pochádza z dynastie Mateja Hrebendu. Na rozdiel od toho legendárneho Mateja – Gruska nie je slepý. Naopak, vidí viac než ostatní. Vidí dušu ľudu. A tú dnes už vidí málokto, akokoľvek sa o ľude štyridsať rokov rečnilo. Vilo Gruska sa od nášho bežného typu líši aj tým, že nereční, nebije sa do prs, ale koná. Hrebendovskými cestami, per pedes apostolorum, po horách i po dolách, ako sa hovorilo v rozprávke. Jeho nepretržitá aktivita vie vytvoriť celky, o akých by sa iným neprisnilo. Vie, napríklad, zorganizovať spoločenstvo z Varchalovcov a detských hudobných telies celého Slovenska a stvoriť koncert takých rozmerov, aký môžete vidieť leda v Japonsku. Na jednom z Gruskových programov deväťdesiatročná starénka z ľudu recitovala moju báseň, spamäti. Kto je v stave nájsť takéto exotické zrnko v mori piesku – uprostred ľudu? Gruska, ktorý mu vidí do duše.

A vidí aj to, že množstvo nádherných a neopakovateľných vecí, ktoré táto duša vytvorila, nezadržateľne odchádza. A Gruska ako Goetheho Faust týmto veciam hovorí: - potrvajte ešte chvíľu, ste krásne! - a zdržiava ich, ako len vie, aby sme my ešte aspoň raz na ne videli. To je Gruska.

Svojho času som mu povedal, len tak medzi rečou, že ja brusnicový kompót nejedávam. Že ho prijímam ako hostiu, posvätné telo krajiny, kde som vyrástol. Odvtedy neminula jeseň, aby mi nepriniesol pohár zavarených brusníc, ktoré sám nazbieral. Aj to je Vilo Gruska. Nepatetický muž skutkov.

Milan Rúfus